

Draaiboek samenwerking

SCHOOL - PBD – CLB – NAFT



Dit draaiboek is tot stand gekomen in samenwerking met de pedagogische begeleidingsdiensten (PBD) van de verschillende onderwijsnetten, het internettenoverleg van de CLB's en de NAFT-sector.

1. Situering

Alle NAFT aanbieders¹, alle CLB's en alle pedagogische begeleidingsdiensten (PBD) willen met dit draaiboek hun samenwerking verduidelijken in kader van schoolextern aanbod, specifiek in kader van de NAFT trajecten. Het draaiboek beoogt de onderlinge verhoudingen tussen school, CLB, PBD en NAFT aanbieders duidelijk te maken, evenals de rollen en de verwachtingen te specificeren.

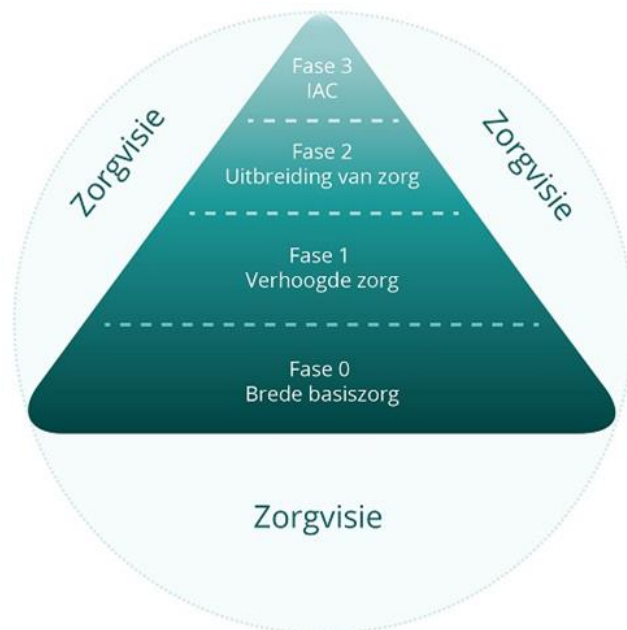
2. Decreet leerlingenbegeleiding

Elke leerling heeft recht op kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding. De verdeling van rollen en taken tussen de verschillende actoren wordt beschreven in het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingbegeleiding (het decreet leerlingenbegeleiding).

Elke **school** is verantwoordelijk voor het uitwerken en implementeren van een beleid rond leerlingenbegeleiding. Dit beleid vertrekt vanuit een integrale benadering, en vanuit een continuüm van zorg.

Het zorgcontinuüm is een opeenvolging van fasen in de organisatie van de onderwijsomgeving. De school organiseert een leer- en opvoedingsomgeving aangepast aan de voortgang in de ontwikkeling van alle leerlingen. Ze structureert haar leerlingenzorg en werkt daarbij op een systematische, planmatige en transparante wijze samen met het CLB en de ouders.²

Het zorgcontinuüm wordt beschreven in vier fasen, die niet strikt te scheiden zijn:



- **brede basiszorg** (algemene preventie): het schoolteam werkt actief aan het versterken van beschermende factoren en het verminderen van risicofactoren met als doel een krachtige leeromgeving voor alle leerlingen. De verantwoordelijkheid voor de regie en de voor de uitvoering van preventieve acties op klas- of schoolniveau ligt bij de school. Bij de uitbouw

¹ Voor een overzicht van de 20 door de overheid erkende NAFT aanbieders: zie op het einde van dit document.
²http://www.prodiagnostiek.be/materiaal/ADP_Zorgcontinu%C3%BCm%20in%20de%20leerlingenbegeleiding.pdf

en de invulling van de basiszorg kan de school een beroep doen op de PBD en het CLB, overeenkomstig hun opdracht.

- **verhoogde zorg:** indien de proactieve en preventieve acties in de brede basiszorg niet meer volstaan om tegemoet te komen aan de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van één of meerdere leerlingen voorziet het schoolteam extra zorg. De verantwoordelijkheid voor de regie en de realisatie hiervan ligt bij de school. Om leerkrachten en schoolteamleden te coachen en te ondersteunen bij het bieden van deze zorg kan de school de pedagogische begeleiding en het CLB aanspreken, die zich daarbij overeenkomstig hun opdracht actief opstellen.
- **uitbreiding van zorg:** voor die leerlingen waarvoor de verhoogde zorg niet volstaat, betreft de school in overleg met de ouders en/ of de leerling tijdig het CLB team. Het CLB neemt de regie op zich voor het verloop van het traject, en neemt zijn draaischijffunctie op ten aanzien van relevante externen. Het CLB zorgt ervoor dat de inbreng van externen maximaal kan afgestemd worden op de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling en de ondersteuningsbehoeften van leerkrachten en ouders.
- **individueel aangepast curriculum:** indien blijkt dat de aanpassingen die nodig zijn om een leerling binnen de school mee te nemen binnen een gemeenschappelijk curriculum ofwel disproportioneel ofwel onvoldoende zijn, wordt voor de leerling een verslag opgesteld door het CLB. Ouders kunnen met dit verslag hun kind inschrijven in een school voor buitengewoon onderwijs of aan een school voor gewoon onderwijs de vraag stellen om hun kind een individueel aangepast curriculum te laten volgen.

Het **CLB** heeft een opdracht in het begeleiden van leerlingen in hun functioneren op school en in de maatschappij en werkt op vier begeleidingsdomeinen: onderwijsloopbaan, leren en studeren, psychisch en sociaal functioneren en preventieve gezondheidszorg.

Voor het realiseren van zijn opdracht kan het CLB de volgende kernactiviteiten inzetten: signaalfunctie, consultatieve leerlingbegeleiding, onthaal, vraagverheldering, handelingsgerichte diagnostiek, handelingsgericht advies, begeleiding en draaischijffunctie. Ter versterking van de brede basiszorg van de school zet het CLB de kernactiviteit signaalfunctie in. Ter versterking van de verhoogde zorg van de school zet het CLB de kernactiviteit consultatieve leerlingenbegeleiding in. In de fase van uitbreiding van zorg bespreekt het CLB met de school en de leerling de hulpvraag en bepaalt het CLB handelingsgericht welke kernactiviteit het zal inzetten om de hulpvraag te beantwoorden.³

*Voor schoolondersteuning kunnen scholen een beroep doen op de **pedagogische begeleidingsdiensten**.⁴ De pedagogische begeleidingsdiensten hebben een opdracht in het ondersteunen van onderwijsinstellingen bij het bevorderen van hun onderwijskwaliteit, respectievelijk de kwaliteit van hun leerlingenbegeleiding en bij hun ontwikkeling tot professionele lerende organisatie.⁵*

De **school** blijft steeds eindverantwoordelijke voor de leerlingenbegeleiding van elke leerling.

³ Decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding

⁴ Decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding.

⁵ Decreet betreffende de kwaliteit van het onderwijs

3. Schoolextern aanbod binnen het decreet leerlingenbegeleiding

Het CLB kan **vanaf de fase van 'uitbreiding van zorg'** een leerling of onderwijsinstelling, na indicatiestelling en in samenspraak met de onderwijsinstelling, doorverwijzen naar een **schoolextern aanbod**.

Bij een doorverwijzing naar een schoolextern aanbod, ongeacht de financiering van dit aanbod, moet het CLB zijn draaischijffunctie opnemen; dit wil zeggen dat het CLB altijd de doorverwijzer is naar een schoolextern aanbod. Het CLB zorgt hierbij, in gedeelde verantwoordelijkheid met het schoolextern aanbod, voor een warme toeleiding naar het schoolextern aanbod en terugkoppeling van het extern aanbod naar de school in functie van een afstemming op het onderwijstraject en de leerlingenbegeleiding. Het CLB werkt hiervoor samen met relevante partners.⁶

4. NAFT

Een naadloos flexibel traject (NAFT) is één van de partners binnen het schoolextern aanbod. NAFT kan dus pas betrokken worden **vanaf de fase : 'uitbreiding van zorg'**. De acties, binnen een NAFT traject, kunnen zich wel situeren binnen de vier fasen van het zorgcontinuüm.

NAFT kan **preventief of curatief** ingezet worden in functie van **leerlingen bij wie schooluitval en/of ongekwalificeerde uitstroom dreigt omwille van pedagogische, juridische, sociale of persoonlijke redenen**. De trajecten zijn gericht op het **versterken van secundaire onderwijsinstellingen** in hun omgang met deze leerlingen of op het **bevorderen van de re-integratie van leerlingen** in het onderwijs. De trajecten kunnen aangeboden worden binnen de onderwijsinstelling of op een andere locatie. Een traject dient qua duur, methodiek en invulling **afgestemd** te zijn op de behoeften en de leeftijd van de individuele leerling of leerlingengroep.⁷

Een naadloos flexibel traject wordt altijd doorlopen met een of meer leerlingen, met een of meer onderwijsinstellingen, of met beide.⁸

De NAFT aanbieder mag, binnen de modules waarvoor ze is erkend, alleen leerlingen uit het secundair onderwijs of secundaire onderwijsinstellingen begeleiden die zijn **aangemeld door een centrum voor leerlingbegeleiding**.

Wanneer schooluitval of ongekwalificeerde uitstroom dreigt voor meerdere leerlingen uit één klas kan het CLB beslissen om deze leerlingen uit de klas aan te melden, als klasgroep.

De NAFT aanbieder stelt samen met het aanmeldende centrum voor leerlingbegeleiding, de leerling en zijn context, en eventuele andere betrokkenen doelstellingen op en maakt afspraken over de opvolging en evaluatie ervan. Minimaal om de twee maanden worden de doelstellingen met alle betrokkenen geëvalueerd en in voorkomend geval bijgestuurd. De NAFT aanbieder gaat binnen elk traject na welke leerling of leerlingen, en/of welke onderwijsinstellingen betrokken moet(en) worden en welke acties nodig zijn om tegemoet te komen aan de vraag die bij de aanmelding of bij de verdere vraagverheldering is gesteld.⁹

⁶ Decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding

⁷ Codex secundair onderwijs, art 44

⁸ Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor voorzieningen in de jeugdhulp (art 8)

⁹ Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor voorzieningen in de jeugdhulp (art 27)

Doelen van een NAFT traject

Tegengaan van schooluitval of ongekwalificeerde uitstroom

Via positieve begeleiding van een individuele leerling of indien nodig door het begeleiden van een klasgroep

Er wordt gewerkt aan:

- Herstel van positief contact met leerling(en)
- Versterken van leerling(en)
- Aanknopen bij (verder) onderwijstraject
- Actief opbouwen van vertrouwensrelatie met leerkrachten en school
- Versterken van leerkrachten en/of de school

Inhoud van een NAFT traject

1. NAFT versterkt leerlingen die tijdelijk intensieve begeleiding nodig hebben. De leerlingen kunnen individueel of in groep begeleid worden.
2. Naft kan ook ingezet worden bij het creëren van een positief klasklimaat indien het klasklimaat problematisch is en hierdoor schooluitval of ongekwalificeerde uitstroom dreigt voor meerdere jongeren

Het begeleiden van een leerling of (klas)groep en het ondersteunen van de school zijn niet los van elkaar te zien. Een NAFT-traject vertaalt zich dan ook vaak in een aaneenschakeling van interventies gericht op zowel leerling, (klas)groep, leerkracht(en) als school.

Tijdens een NAFT traject kunnen dan ook, indien nodig, leerkrachten, teams en school ondersteuning krijgen in hun omgang met jongeren en bij het creëren van een verbindend leer- en leefklimaat. Deze vorm van schoolondersteuning wordt pas ingezet na het op de hoogte brengen en/of betrekken van de pedagogische begeleiding (de school neemt het initiatief om pedagogische begeleiding te contacteren).

De **positie en de opdracht van het CLB** is cruciaal. Het CLB is de brug tussen onderwijs en NAFT. Conform het decreet leerlingenbegeleiding verwijst het CLB door naar NAFT. Het CLB zorgt hierbij – in gedeelde verantwoordelijkheid met NAFT – voor een warme toeleiding NAFT en terugkoppeling van NAFT naar de school in functie van een afstemming op het onderwijstraject en de leerlingenbegeleiding.¹⁰

Leerling ondersteuning

Interventies gericht op leerlingen,
klasgroepen en/of groepen van
leerlingen

Schoolondersteuning n.a.v.. een leerlinggebonden traject

en na overleg met de
pedagogische begeleiding

Interventies gericht op
leerkrachten, leerkrachtenteams
en/of onderwijsinstellingen

Individuele begeleiding

Begeleiding in groep

Diverse leeromgevingen

Herstelgericht werken

Verbindende activiteiten in de
school

Remediërende en preventieve
interventies

Vormingen

Ontwikkeling en
procesbegeleiding

Supervisie

coaching

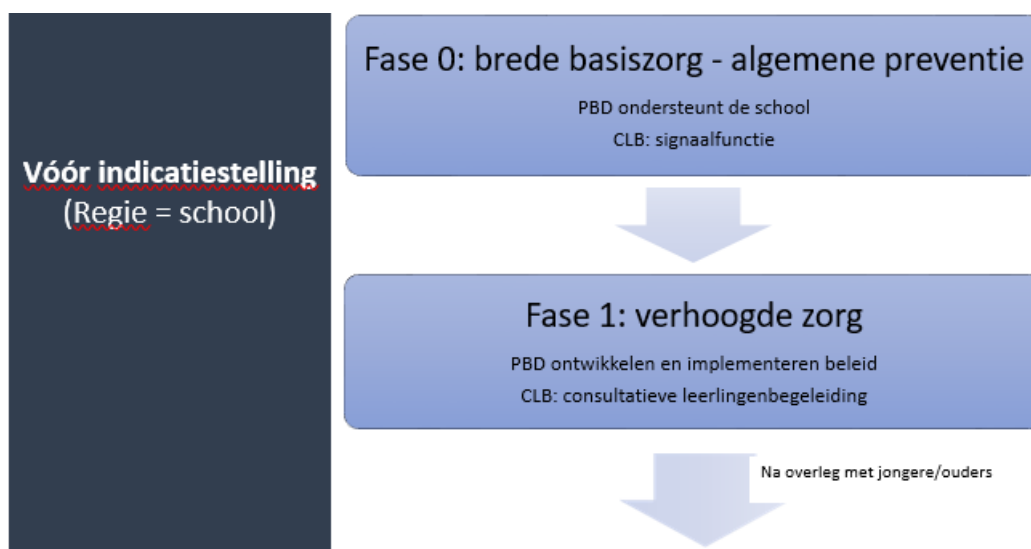
¹⁰ Decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding

Stappenplan NAFT traject

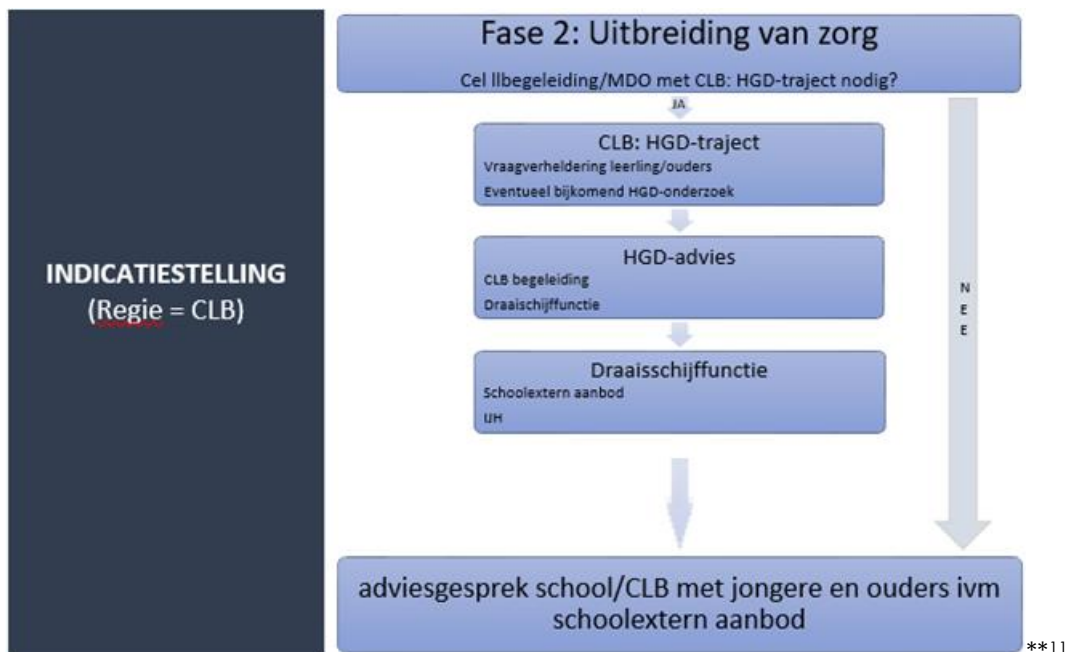
4.1. Voorafgaand aan NAFT

Indicatiestelling (*)	Regie	CLB
	Actoren	leerling, ouders/ opvoedingsverantwoordelijken, school (leerkracht, leerlingbegeleider, directie, ...), CLB, welzijn, ...
	Doel	noden en mogelijkheden in kaart brengen/ draaischijffunctie uitoefenen

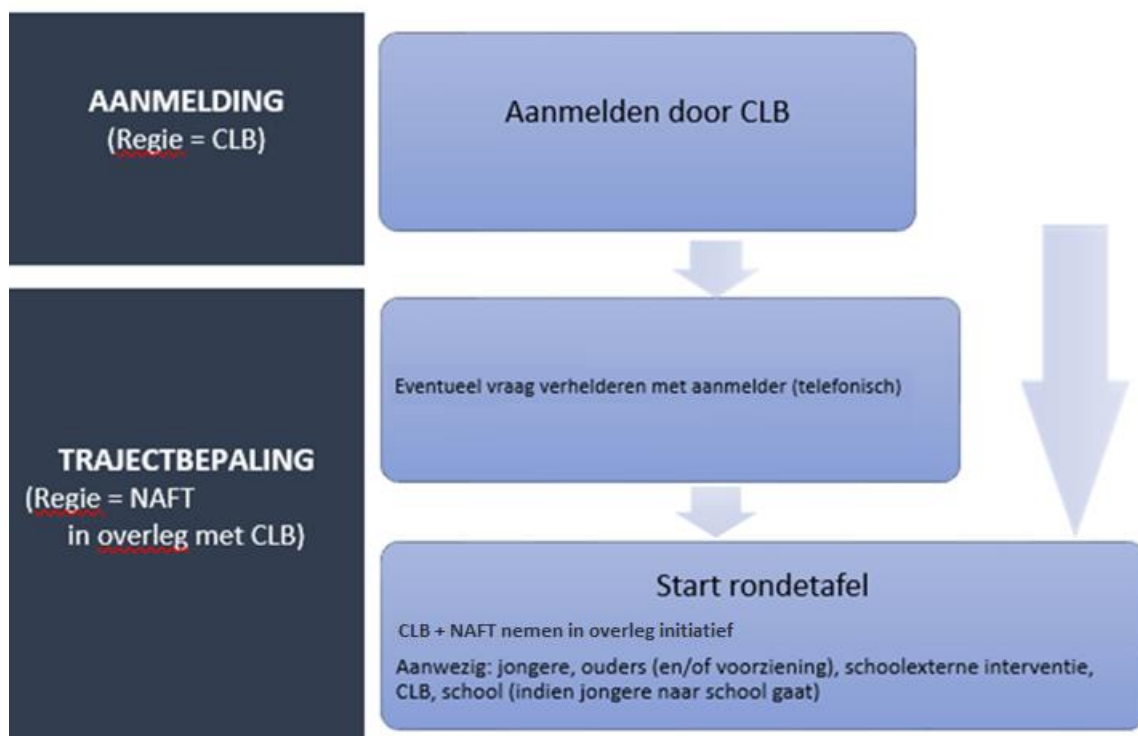
(*) Het CLB onderzoekt gericht de inhoud en de omvang van de hulpvraag/ situatie en ermee samenhangende factoren. Het CLB gebruikt hierbij specifieke methoden of materiaal, en wint informatie in bij de school en/ of externe diensten om tot een zo volledig mogelijk beeld te komen dat resulteert in een gemotiveerd oordeel over de benodigde hulp.



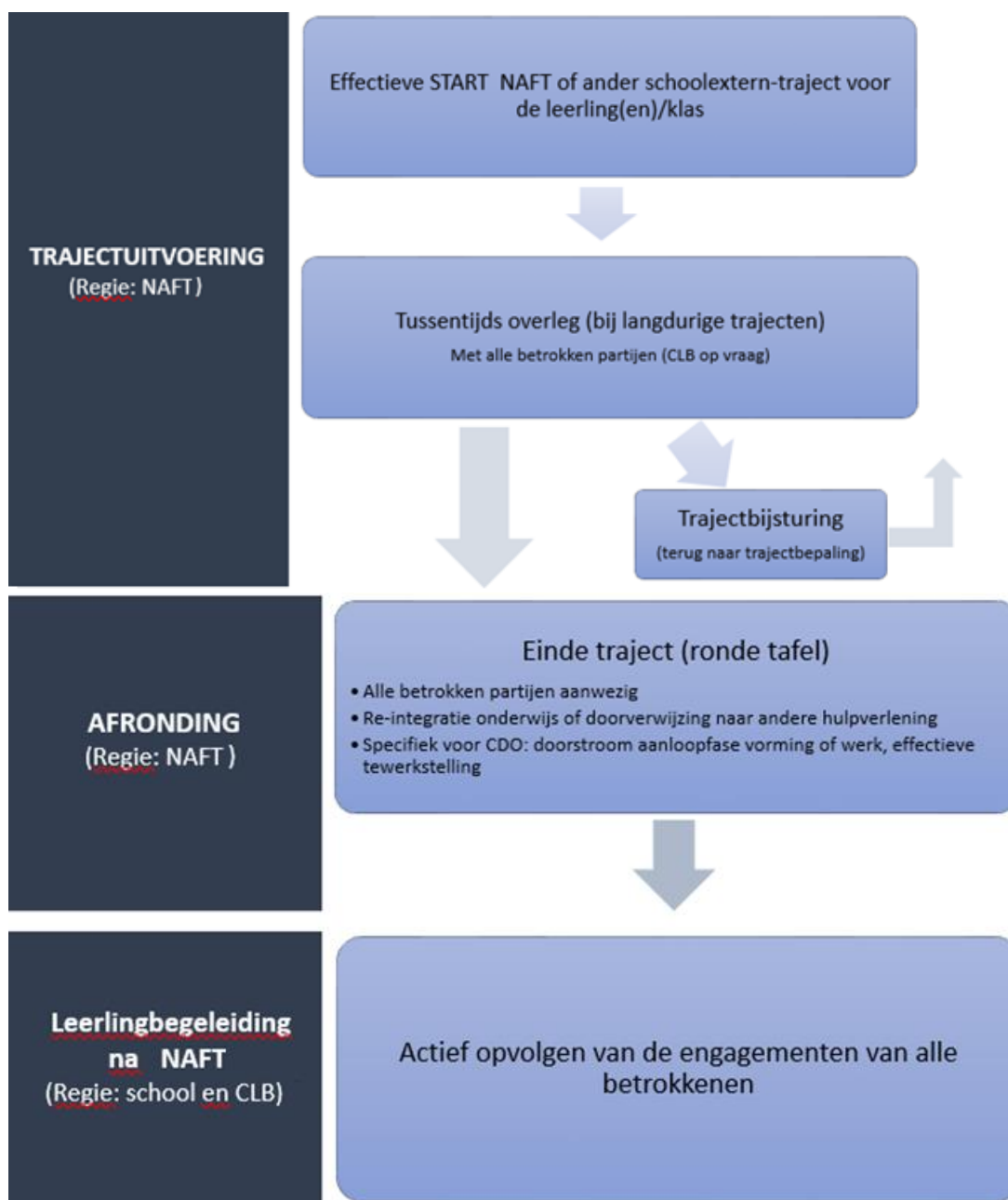
4.2. Indicatiestelling NAFT



4.3. Het NAFT-traject



¹¹MDO = multidisciplinair overleg
HGD= handelingsgerichte diagnostiek



4.4. Volgend op NAFT

Leerlingbegeleiding na NAFT	Regie	school en CLB
	Actoren	leerling, ouders/ opvoedingsverantwoordelijken, school (leerkracht, leerlingbegeleider, directie, ...), CLB, PBD, de ondersteuner, welzijn, NAFT, extern netwerk van betrokkenen of andere externe partners...
	Doel	actief opvolgen van de engagementen van alle betrokkenen

5. De door de overheid erkende NAFT – aanbieders

